POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

CIJENA 3.— DINARA

Mjesečnik za propagandu zajednice doma i škole

Godina V — Zagreb, ožujak 1936 — Godina V

SADRŽAJ:

Broj 7

Besplatno

Izdavač i urednik: JOSIP BUTORAC, gradski školski nadzornik, Zagreb, Varšavska 16, priz. desno. — Godišnja pretplata 25 d. — polugodišnja 12.50 d. — Novac se šalje na Fil. Pošt. šted. u Zagrebu, br. ček. rač. 37.365.

Gospodin Ministar prosvete pod On. br. 1478 od 9 marta 1932 godine doneo je sledeću odluku:

»Na molbu **Butorca Josipa**, školskog nadzornika za grad Zagreb, odobravam: da g. **Butorac Josip**, školski nadzornik za grad Zagreb, može uređivati i izdavati mesečni časopis »**Dom i školu**« i da može preko učenika narodnih i građanskih škola rasturati među roditelje«.

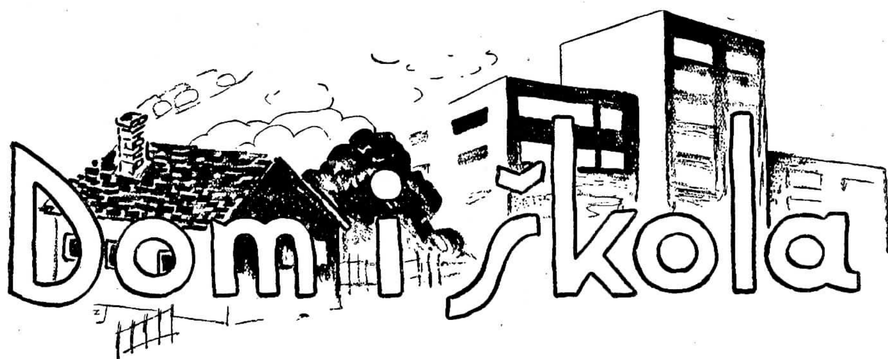

Ko hoće zdrav i mlad biti
Mora RADENSKU piti

Svaki će roditelj držati »Dom i školu«, ako mu to savjetuje učitelj njegova djeteta.

MJESEČNIK ZA PROPAGANDU ZAJEDNICE DOMA I ŠKOLE

GODINA V ZAGREB, OŽUJAK 1936 BROJ 7

UZGOJNI IDEAL NAŠEG VREMENA

(Predavanje na sastanku Zajednice doma i škole, održano dne 27 X 1935 u školi u Draškovićevoj ulici, Zagreb)

(Svršetak)

Rješenje tih pitanja jest u tom **da se bolje upozna čovjek.** Iako si to pitanje često postavlja moderna pedagogija, ipak još uvijek premalo, jer su rješenja odveć bijedna. Prirodna nauka, koja se mnogo poštuje u današnjoj uzgojnoj nauci, ne može tu mnogo pomoći. Njezino je pravo područje svijet mrtvih stvari, bilo samih po sebi, bilo kao dijela svijeta živih bića i bića s dušom i duhom. Ali duševne sposobnosti čovjekove, tajne težnje i smisao ljudske duše, ona ne shvaća. Evo odmah primjera. U teoriji se dopušta da je dijete ponešto drukčije od odraslih ljudi, ali se to u praksi premalo uzima u obzir. Dijete se nastoji odmah uputiti u način mišljenja, koji je svojstven velikima. Razlika se poštuje samo u **kvantiteti** znanja, ali ne u **kvaliteti.** Ne opaža se da se isto tako postepeno metamorfozira nutrina čovjekova, njegova duša, kaošto se preobražava i vanjština. Kako tijelo dobiva drugu fizionomiju oko sedme godine, a opet drugu oko četrnaeste i opet drugu, kad mu izraste brada, tako i duša mora s nekim stvarima čekati dok njoj izraste tako reći unutarnja brada. Pa čak ni to nije istina, da se može uvijek samo o analogiji iz vanjskih promjena zaključivati paralelno na unutarnje. Nije dosta znati da uporedo s vanjskima idu unutarnje metamorfoze. Katkada se dešava da neke čovjekove snage, koje su izgrađivale nešto na tijelu, kad svrše s tim poslom postaju slobodne za neki unutarnji rad, za rad na unutarnjim metamorfozama.

Ako pođemo od onoga, što se i vanjski očituje na čovjeku, tad je jasno da se za vrijeme školovanja djece dešavaju dvije velike revolucije u metamorfozi oblika: sedma godina života i pubertet. — Vrtlar zna da je biljka drugo kad niče, drugo kad cvate, a drugo, kad donosi plodove. To bi isto morao znati i pedagog i tome obratiti više pažnje. Dvije velike razvojne revolucije u ljudskom biću zbivaju se oko spomenute 7 i 14 godine. Oko sedme dijete prestaje imati fizijonomiju lutkice i dobiva ozbiljnije crte. Osim toga mijenja mliječne zube u stalne. Nije moguće da se u to doba ne dešavaju i unutarnje velike promjene. Valja samo na njih pripaziti, pa će se mnogo toga otkriti. Druga velika revolucija u razvoju jest pubertet, spolno dozrijevanje. Kakove sve promjene nastaju tada s tijelom dovoljno je poznato. Nastavnici znadu također da je to vrijeme i u duševnom

razvoju čas nastupanja novih elemenata i promjena.

Ali kako da prodremo u te nevidljive snage ljudske duše? Kako da nađemo njihove kvalitativne razlike? Naše prirodoznanstvene metode daju samo donekle mogućnosti da utvrdimo — i to nesigurno — neke kvantitativne razlike. Današnji kulturni čovjek gotovo je savršena neznalica, kad ga zapitamo kakovih sve snaga ima u čovjeku. On vidi toliko primitivistički jednostavno ili tako zbrkano i mutno (psihometrija i psihoanaliza) ljudsku nutrinu, da se s tim ne može ništa početi. Prije svega valja čovjeku pristupiti s više požljivosti, gotovo pobožnosti, i promatrati ga novim metodama, suptilnijim i adekvatnijim pokretnoj duševnosti.

Mi smo često ponosni na našu daleko razvijenu kulturu; ali ne smijemo zaboraviti, da čovjek svoje najteže mudrosti nauči u prvim gonima života: **hodati, govoriti i misliti.** Nepromišljeno je reći da je bit svih tih grandioznih sposobnosti tek u imitaciji. Kad bi tako bilo, tad bi i bukva mogla naučiti pjevati. Imitacija ima također svoje veliko značenje, ali to nije glavno i dovoljno. Tko to smjesta ne vidi, može se sjetiti šta znači talenat i nadarenost samo za pojedine struke kojima se ljudi posvećuju. Da je baš naša kultura zanemarila mnoge stvari, koje su instinktivno bile razvijene, najbolji je dokaz činjenica da gradski kulturni čovjek nikada ne zna tako lijepo i savršeno govoriti kao čovjek, koji se uzgojio u krilu naroda, seljak iz nekog zabitnog seoceta. U tim ljudskim sposobnostima, koje primamo jednostavno po tom, što smo ljudi, nalazi se ugrađena nečija nedostiživa mudrost. One su izraz nečije stvaralačke misli iz pozadine; baš tako kako je sat ili automobil izraz misli graditeljeve. Moderni čovjek se premalo čudi tim velikim stvarima i premalo promatra tendencije onoga učitelja, koji iz nevidljive pozadine vodi dijete u njegovom prvom razvoju i učenju. On vidi samo ono grubo i opipljivo, a unutarnje sile, ako se ne radi o mišljenju, koje nešto bolje pozna (bar jednu vrstu), njemu su tek onda realne, kad se odnose na tako grube stvari kaošto je seksualni odnos. A tolike druge fine promjene u djetetu on ne zapaža. Inače ne bi mogao maloj djeci prije sedme godine dopustiti da se vježbaju na sasvim intelektualistički način, (kako to čini sistem Montesori). Ne bi mogao dopustiti da mala djeca uče više matematike, a manje jezika, a veća manje matematike a više jezika, kako često biva po današnjim školama. Ne bi mogao dopustiti da se botanika u srednjoj školi svede prije svega na fizijologiju i Linné-ov sistem, od čega dijete upamti neizmjerno malo, a za život mu ne ostane ni toliko da prepozna pojedine biljke, kojima je nekoć ustrajno izbrajao sve prašnike. Kad bi mnogi današnji čovjek, pa i gdjekoji pedagog, vidio šta znače batine za djetinju unutrašnjost, kako one djeluju na djetinju volju (ili tako da je slome i stvore od djeteta bijednog strašivca ili probude otpor i mržnju), tad se ne bi njima služio. Da one ipak katkada ne učine većeg zla, razlog je samo to, što je čovjek toliko savršeno izgrađen po svom rođenju, da se mnogo toga na njemu u životu doduše kvari (bilo da on sam to čini ili drugi), a ipak kvarenje dugo ne uspijeva.

Da ne budemo slijepi prema čovjekovoj unutrašnjosti, kako je to najčešće materijalizam i na njegovoj podlozi ugrađena nauka, da ne tapamo po nepreglednom svijetu ljudske duše i uvijek iznova generaliziramo stvari s najgornje duševne površine, — potrebno je da naučimo gledati unutarnje pojave više na umjetnički način. Nazovimo to: »razvijati intuiciju«, ili kako vam drago, glavno je da se pošteno trudimo naći adekvatniju metodu za unutarnje stvari, nego je matematika i geometrija.

Da bi mogli dobiti barem neku blijedu sliku smjera, u kojem valja tražiti, nužno je spomenuti ukratko glavne ele-

mente unutarnjeg svijeta ljudske duše, na koje valja pripaziti da bi se moglo poći pravim tragom za unutarnjim čovjekovim metamorfozama.

Prije svega valja uvijek paziti kako se čovjek u raznim dobama života odnosi prema trim glavnim duševnim snagama: **mišljenju, osjećanju i volji.** Kad se razviju pojedine od tih snaga, u čemu se one manifestiraju i kako se one eventualno mijenjaju?

Drugi princip, po kojem se možemo u nutarnjim snagama orijentirati, jest u tome da pogledamo šta sve ima u pozadini iza čovjekova tijela. Tad dolazimo do saznanja da u našoj nutrini ima vrlo različitih, kvalitativno različitih snaga, raznih svijetova. Prvo na što valja svratiti pažnju iza tijela od mrtvih stvari, jesu naše **životne snage.** Sve što ravna: promjenom oblika u razvoju, mogućnosti hranjenja, rasplođivanja, zaliječivanja, ritmima i ritmičkim zbivanjima, — sve su to životne snage o kojima često govore moderni vitalisti, ali im kvalitativne razlike i bogatstvo tih razlika ne dolazi do svijesti. Na tome je mnogo radio Goethe, ali ni njega nauka nije shvatila, jer se nekako nesvijesno, po predrasudama materijalizma, nije dopuštalo da bi te snage mogle biti po svojoj prirodi nešto sasvim drugo, nego su snage fizikalno-kemijske. No čim čovjek upre oči na te snage i njihov rad, tad vidi da se komplicirana oblikotvornost i organizacioni i razvojni ciljevi, koji su vezani uz njih, ne mogu nikako objasniti jednostavnošću kemijskih reakcija. Takove životne snage postoje i kod biljke i kod životinje u bezbrojnim modifikacijama. Pred nama se otvara cio novi svijet, koji treba uzeti i u svem ljudskom razvoju u obzir.

Ali to je tako reći tek jedan sprat iznad fizičkog tijela. Drugi sprat je duša s one tri, gore istaknute, snage. Nešto opet sasvim drugo od životnih snaga, što se najljepše vidi i po tome, jer ima živih bića, koja imaju životne snage, a nemaju duševne. To su biljke. Životinje su gledom na duševne snage srodne ljudima. I one, kakogod primitivno: osjećaju, hoće i misle! Naravno da kod životinja postoje opet u tom svijetu najraznoličnije modifikacije.

Konačno ima kod čovjeka još jedan sprat više nego kod životinje. Taj omogućuje kod ljudi specijalnu organizaciju duševnih snaga i specijalni viši razvoj, u koji spada i govor i razvoj individualnog karaktera i tvorba kulture. To je ljudski duh, kao kruna cijelog unutarnjeg života.

Kad te stvari poznamo, tad se može poći još malo dalje i promatrati pojedinosti u raznim dobama života. — Ako se zadržimo kod djeteta **do sedme godine,** vidimo da je ono kao klica, tek nikla iz sjemena. Kod njega se i mali utjecaji iživljavaju tako, da imaju velike posljedice. Nije ispravno, da se toj dobi života posvećuje premalo pažnje. Baš kaošto nije ispravno ni to, da se u toj dobi katkad nemilice zamara i prenatrpava dijete učenjem raznih za to doba suvišnih i štetnih stvari. Najgore je od svega htjeti takovo dijete dresirati na **intelektualizam.** To je slično kao malu biljčicu, koja nije još otvrdla, upotrijebiti za uporište teškim stvarima. Biljka će se brzo slomiti, ili prerano stvrdnuti i zaostati. Dijete će se u svojoj nutrini osušiti. Biljci su potrebni još mnogi sokovi da naraste do potrebne veličine. Djetetu također treba slobodan razvoj u njegovu prirođenom mentalitetu. A dijete u to rano doba živi u volji, u djelovanju. Instiktivnom djelovanju, ali baš u djelovanju. Zato ono tada sve imitira. Samo hoće da učini, oponaša što vidi oko sebe. A instinkti su u njemu tako bogati, da svojim djelom **imitira,** sve do osjećanja i mišljenja, primiješanog radu i govoru odraslih ljudi. Jer se dijete u to doba tako savršeno povodi za okolinom i predaje joj se, može se reći, da je to doba »religioznog« stava prema životu. Na dijete djeluje sve iz okoline silnom snagom i intenzivnošću, naravno i prizvuci dobra i zla u ljudskim djelima i riječima. Misli su kod takova djeteta još sasvim u klici,

nerazvijene, nesamostalne i najviše pratnja kretnjama. Uzgajatelj je u to doba svaki čovjek, koji dođe u dodir s djetetom, a najviše roditelji. Kako se oni ponašaju u blizini djeteta, takovo će im dijete biti kad odraste. Utjecaji su iz tog doba najvažniji. To je osnov za sve kasnije, čak u mnogo čemu i za kasnije tjelesno zdravlje.

Može se kome učiniti da dijete nije tako osjetljivo. Bliska je misao da se čovjek tek kasnije razvije do finijeg razlikovanja. No ne smije se zaboraviti da još bolje razlikuje djetinji instinkt iako radi u podsvijesti. Za što je on sve sposoban, vidi se iz brzog razvoja cnih triju sposobnosti, najvećih ljudskih mudrosti, što ih dijete nauči kroz prve tri godine: hodati, govoriti i misliti.

Dijete tada živi još sasvim u elementu ljudske pozadine, u svijetu duha, duše i života. Zato ono još i nema nikakva pojma o mrtvome, ukočenome. Uopće ne shvaća na pr. smrt! Ono kazni sto, ako se udari glavom o nj! Upravo obratno od današnjeg odraslog čovjeka, koji je našao da je i čovjek samo skup mrtvih reakcija. Po tome može svatko sam već malo prosuditi, šta znači za tu malu djecu priča i bajka, a šta znači oduzeti im tu vodu života u tako ranoj dobi.

Druga doba, **od sedme do četrnaeste godine**, označena je razvojem osjećanja. A kako je volja vezana uz religiju i ono, što ljudi čine, tako je osjećaj vezan uz umjetnost i ljepotu. Osjećanje je prelaz izmedju volje i mišljenja, između religije i nauke. I tu ima nešto, što moderna psihologija ne uvažava, jer vidi samo jednostrano ili ljudsko mišljenje ili haos u podsvijesti: Volja i osjećanje nisu nipošto samo dio mišljenja kako uglavnom šutke uzima današnja psihologija i ne odigravaju se u glavi. To su samostalne i jednako vrijedne unutarnje snage, kao i mišljenje, samo nisu toliko svijesne. Volja se odigrava sa svojim prvim impulzima u mišicama, koje vrše djelovanja, pa vrlo često čovjek uopće nema o njima predstavu u mislima. A kad se na osnovu mišljenja netko za nešto odluči, tad još uvijek ne mora to učiniti, jer je volja prema mišljenju do velike mjere neovisna. Osjećanje se pak zbiva u ritmičkom sistemu našeg organizma, vezano je na disanje i bilo srca kao posrednike izmedju volje i mišljenja.

To je važno za nastavnika, jer on mora znati da se na dijete djeluje od 7 do 14 godine riječju i slikom. Umjetničkim sredstvima prije svega. Ne tim da se stvari rastumače za logično shvaćanje, nego tim da se njihovo značenje prikaže **slikovitim govorom.** Nažalost mnogi današnji nastavnik za to nije sposoban, jer je uzgojen u jednostranom intelektualizmu, i morao bi to tek učiti. (Da nije moda tjerala priče iz dječjeg života, bilo bi s tim mnogo bolje). A često je baš za to doba djetinjeg razvoja neki tobože zastarjeli pedagog svojim tradicionalnim znanjem i instinktom bolji od mnogog modernog Ako hoćemo dijete u toj dobi upozoriti na pr. na to šta je dobro, a šta je zlo, moramo mu pričati priču u čijim slikama se kao primjer iz života nalazi ono, što smo htjeli reći. To je za dijete autoritet, to je za nj sama po sebi razumljiva istina. To je ona ista slika, koju na pr. i politički agitatori upotrebljavaju, kad hoće uvjeriti svoje slušatelje. Ista slika, koja je tako opasna protivniku u diskusiji i polemici. Muzika sa svojim **ritmima**, pjesma sa svojim sjajnim slikama mnogo će više u tom vremenu učiniti za uzgoj djeteta, nego najveća mudrost logički izražena. Protiv takove logičke pouke dijete će se pobuniti u podsvijesti, kao protiv nečega, što je njegovu biću sasvim strano i lako nam se može desiti da postignemo upravo protivan efekat.

Treba samo pogledati kako su daleko od takova ideala svi današnji nastavni planovi. Oni uopće ne uzimaju pravo u obzir da je razvoj volje i osjećanja kod djeteta jednako važan kao i onaj mišljenja. Kvantum znanja, to je posljednji kriterij vazda za uspjeh u školi. Pa i radna škola u tom pogledu nije stvari mnogo popravila, jer njeni ciljevi i opet ponajviše smjeraju samo

na spretnost ruku i spretnost mišljenja. Kad bi se ispravno gledalo na **harmoničnost ljudske nutrine,** tad bi umjetnički odgoj dobio sasvim drugu važnost, nego je ima danas.

Još je važno i to da se i posredno može djelovati na druge duševne snage djetinje uvijek najbolje onda, ako se pođe u svakom razdoblju života uvijek od one, koja je tada u djetetu dominantna, u žarištu unutarnjeg razvoja.

Kad dijete prođe pubertet, tad će se kod njega probuditi smisao za logično mišljenje i zaključivanje. Ono će biti kao plod, koji je zato lijepo razvijen, jer je cvijet bio pažljivo uzgojen. Ako je dijete primilo od svojih uzgajatelja prave i dosta živahno kolorirane slike pojava u svijetu oko sebe, tad će nužno i njegovo logično mišljenje biti snažno i ispravno i zapažanje tačno. Tad dijete ne će moći biti više onaj mali karikirani čovjek, koji je u nezreloj dobi već postao kritičar i mudrijaš, jer mu je prerano bila svraćena pažnja na neke sitnice, pa nikad nije ni došao do tog stepena savršenstva da i cjelina za nj postane problem. Na žalost danas ima takove djece već u najranijoj dobi, a tragični roditelji se često vesele njihovim sitnim lukavštinama.

Ali kad dođe za dijete doista čas razvoja logičkog načina mišljenja, tad će ono, ako je ispravno uzgojeno, brzo i lako shvaćati sve, čim je svijet obogatila prirodna nauka. Tad ga treba upoznati sa svim onim, što će susresti oko sebe u životu. Da to doista lako uspijeva, kad se počne u pravi čas i kad je dijete pripravljeno za elastično mišljenje, — to će zacijelo iznenaditi sve one, koji misle samo zato, jer je ljudska duša za njih tajna sa sedam pečata, i jer nisu vidjeli da se to već sa hiljadama djece pokušalo u praksi. A što bi i bila drugo ljudska duša za onoga tko na njoj ni pečate ne vidi. Tko tvrdi da uopće nema duše u čovjeku, da je **sve** na nutarnjoj ili vanjskoj površini tijela.

I ovo još naravno nije odgovor na sve probleme, koje preda nas stavlja uzgojni ideal, specijalno nije ništa rečeno o smislu i određenju čovjeka. Ali ako se čovjek uzgoji duševno snažan, on će taj ideal lakše naći i ako kod čovjeka nađemo dušu s konkretnim formama i sadržinom, tad se primičemo i tom idealu bliže. Ali svakako je tim učinjeno nešto za pravi smjer našeg traženja.

Ovakav pogled na čovjeka kao što je tu izložen, nije samo neka moja lična spekulacija, nego je na osnovu takovih i sličnih misli već godinama djelovala jedna škola (Waldforska škola u Stuttgartu) s preko hiljadu učenika i sjajan pedagoški uspjeh .su joj priznali njemački i drugi pedogaški forumi. Rekli su A, ali nisu rekli i B, jer se nisu trudili da se udube u pojedinosti waldforske pedagogike. A smetalo ih je po svoj prilici to, što današnji čovjek i onda, kad je tobože uvjeren da čovjek imade dušu, a nije prazni mehanizam, da on i onda smatra tlapnjom i fantastikom, ako netko o toj duši konkretno i u pojedinostima počne govoriti. Ove riječi htjele su samo upozoriti interesente na važnost waldforske pedagogike pri traženju uzgojnog ideala.

Dr. Stanislav Župić.

Ko ne drži brata za brata, on će tuđina za gospodara.

✱

Ko ne zna služiti, ne zna ni zapovijedati.

DVA SMJERA U DJEČJOJ KNJIŽEVNOSTI

Uz tri nove knjige dječje književnosti

U posljednje se vrijeme opaža sve veća živahnost na tržištu dječje književnosti. Dječjoj se književnosti posvećuje sve veća pažnja. To je svakako simpatično nastojanje — koje treba svakom prilikom poduprijeti, jer je utjecaj knjige veoma važan faktor u izgrađivanju djetetova karaktera. Knjiga vrši presudan utjecaj i na odrasla čovjeka, a kamoli ne na dijete koje nema čvrstog stajališta s kojega bi moglo prosuđivati o onome što je pročitalo. Dijete stoji pod neposrednim utjecajem knjige koju momentano čita; dječja je duša magnetskom snagom prikovana uz duh same knjige, a misao se neprestano navraća na rad glavnih lica te knjige, kojih se predodžbe projiciraju životnom plastikom u dječjoj unutrašnjosti. Dijete je tako zaokupljeno onim što čita, da sučustvuje s glavnim licima, raduje se njihovoj sreći, žalosti se nad njihovom nesrećom. Iz toga logički slijedi, da je izbor knjige koju ćemo dati djetetu, najdelikatnija stvar. Dati nepokvarenoj dječjoj duši lošu knjigu najteži je zločin koji počinja čovjek. Dati djetetu takovu knjigu, znači svijesno mu pružiti da popije čašu otrova, a u najmanju ruku pružiti mu nabijen revolver, da se s njim igra. Izbor je, dakle, knjige koju pružamo djetetu veoma važan.

U suvremenoj se dječjoj književnosti opažaju dva stajališta, koja međusobno lome koplja o tome, kakova treba da je današnja knjiga koja bi se mogla smatrati idealnom knjigom za djecu.

Jedni zagovaraju mišljenja čistoga realizma kojim treba da su pisane suvremene dječje knjige. Oni vele da dijete mora okom u oko gledati bijedi i neimaštini u oči, a ne da gleda na teške socijalne pojave oko sebe kroz ružičaste naočnice koje sve poljepšavaju i idealiziraju. Oni su, dakako protiv bajki, a prije toliko popularne Hoffmannove »Priče za mladež« proglašuju najgorim otrovom za dječje duše. Oni zahtijevaju da knjige dječje književnosti budu gole reprodukcije stvarnosti; lica i događaji moraju biti uzeti iz života oko nas; u tim knjigama ne smije biti neobičnosti i fantastičnosti, nego svakidašnjosti i stvarnosti; te knjige ne smiju prikazivati zamišljene cvjetne poljane, kojima šeću princevi obasjani srećom kao Aladinovom čudotvornom svjetiljkom, nego moraju biti preliveni crnom bojom stvarnosti koja ključa drugim životom od onoga, koji nalazimo u »Tisuću i jednoj noći«.

Drugi opet zastupaju mišljenje, da ne treba dječju dušu odmah napuniti čemerom teške svakidašnjosti koja nas okružuje, nego da treba u dječju unutrašnjost usaditi klicu optimizma, koja bi, vele oni, odmah uvenula pod debelom sjenom te teške stvarnosti.

Svakako i jedni i drugi imadu ponešto ispravna u svome shvaćanju, ali ni jedni ni drugi nemaju potpuno pravo. Istina je, da djetetu ne smiju biti sakrivene bolne strane naše svakidašnjosti; dijete mora uvidjeti bijedu i neimaštinu već i radi toga, da umije valjano ocijeniti brigu svojih roditelja oko njega, a i radi toga, da se u njemu probude i ojačaju socijalni osjećaji. Ono mora vidjeti, da svaka stvar ima pored lica i naličje. Dijete mora dobro upoznati pravi život, da se umije u njemu kasnije snaći kad prestane roditeljsko starateljstvo. Poznavanjem zbiljskoga života dijete nauči cijeniti rad i poštivati ljude. Dijete stječe mnoštvo novih spoznaja razgledavanjem slikovnice zbiljskoga života, a najjače su one spoznaje koje ono stekne iskustvom. Odatle i realnije gledanje seljačkog djeteta i djeteta s krajnje gradske periferije na život i pojave u njemu od gradskog djeteta koje (naravno, pod »gradskim djetetom« ovdje mislim dijete imućnijih roditelja) imade možda više riječi

u svome rječniku, koje je papagajski naučilo, i koje je svakako čulo za Maxa Schmellinga i abesinski rat, ali koje dakako ne zna, kako se pravi sir i kiseli mlijeko, odnosno kako se u sobi u kojoj prostorno dolazi na svakog člana 3 m³ može mirno spavati, a ne poznaje ni čarobne formule, kako se za sedam dinara priređuje ručak za sedam članova obitelji.

Međutim, prikazivati djeci već u najranijoj mladosti samo bijedu, bol i neimaštinu, znači polagano i sistematski ubijati u njima volju za život; istina, u borbi se čeliči snaga i krijepi duh, ali se također i podliježe, više uslijed moralne depresije, nego tjelesne slabosti. Dakako, netko će primijetiti, da u borbi podliježu slabići. To je istina. A zar djeca u teškoj životnoj borbi nijesu slabići? I zar ona ne će onda podleći uslijed moralne utučenosti?

Radi toga treba pustiti djecu u najranijoj mladosti, neka se malo uljuljaju u ružičasto tkivo sna, neka im se duh malo vine na mekim krilima fantazije i neka im misao leti kao onaj čarobni sag iz »Tisuću i jedne noći« iznad nepoznatih i egzotičnih krajeva. Uostalom, pedopsihologija (nauka o duševnom životu djeteta) je već odavna utvrdila, da je ontogeneza kratka rekapitulacija filogeneze, t. j. da dijete u svom duševnom razvitku prelazi ukratko kroz one stupnjeve napretka, kroz koje je prešlo i čovječanstvo u svome razvitku. Odatle logički slijedi, da se i dijete mora upoznati i s vilama i s vukodlacima, i s dobrim i zlim božanstvima, jer je njih stvorilo u svojoj mašti čovječanstvo u prvo doba svoga razvitka. Mitologija je kod svake ljudske rase veoma bogata množinom lica, a dijete će je svakako najlakše upoznati kroz priče; »Slavenske priče« Antonije Kassowitcz-Cvijić će dijete radije čitati, nego povijesne članke, a time će brže i lakše naučiti najglavnije stvari o životu i radu starih Slavena. Uzmimo na primjer djela Jules Verne-a. Zar njih nije stvorila bujna umjetnička mašta? Ta u njima sve vrvi od iskara užarene fantazije, počam od fantastičnog puta na mjesec, pa do puta oko zemlje u 80 dana. Pa ipak! Danas se naučenjaci sasvim ozbiljno bave projektiranjem rakete, koja bi imala poletjeti stratosferom do nekoga nebeskog tijela; prof. Piccard je u gondoli bio 16 km nad ovom siromašnom zemljom, a Rusi su se popeli već i preko 19 km uvis samo što su ti hrabri pioniri ljuskog duha nažalost nesretno završili. Iako je Jules Verne u svojim djelima razvio svo bogatstvo svoje fantazije, ipak bi se, da je živ, jamačno posramio, kad bi vidio koliko se njegov Filaes Fog modernizirao, skrativši put oko zemlje na minimum. Realnost je pobijedila fantaziju. Nisu li, nadalje, pisci o putu na Sjeverni ledeni pol upravo intuitivno prorekli otkriće najsjevernije točke? A da li bismo znali i desetinu stvari o životu crvenokožaca, da ih nismo čitali u pustolovnim romanima Karl Maya! Nije li Deffoe, pisac »Robinzona Crusoe«, u djeci pobuđivao želju za samoodricanjima, predočivši im njegov težak i jednostavan život? A i one priče o zmajevima i drugim nemanima, koje su goleme kao jednokatnice, također nisu rezultat samo bujne mašte, jer su među petrefaktima nađeni kosturi pretpotopnih nemani golemih dimenzija, kao plesiossaurusa, ichtyossaurusa, gigantossaurusa i horridusa pred kojima se može veličinom sakriti moderna lokomotiva. Te su pretpotopne životinje bile zaista fantastično velike, pa je iz njih mašta stvorila kasnije sedmoglave aždaje s plamenim jezicima i neprobojnim tijelom od koga najoštrija strelica odskoči, kao od čeličnog oklopa.

Danas su zoopaleontolozi već i naučno prihvatili teoriju o tom oklopu, jer su, na osnovu otkrića fosila, rekonstruirali sliku tih nemani koje su bile pokrivene debelom i čvrstom kožom kao oklopom.

Kada se sve ovo uoči, onda se mora zaključiti, da i ta djela, u kojima prevladava fantazija, treba u najranije dječje doba dati djeci neka ih čitaju, bez bojazni, da ćemo tako odgojiti same sanjare, koji ne će hodati po čvrstom tlu, nego koji će lebdjeti u oblacima fantazije. Kad bismo djeci već u to doba pružali knjige suštoga realizma, onda bismo polagano odgojili generaciju »mladih staraca«, kod kojih bi u najbolje doba života već bila ukorijenjena indiferentnost, apatija, pa i rezignacija. Duh bi im bio preliven gustim bojama pesimizma i potištenosti. Ključati dječju dušu samo tim golim realizmom ne bi sigurno u većini slučajeva donijelo željene rezultate.

Netko će možda ustvrditi da bi na taj način ipak oni najjači i najzdraviji postali još otporniji i snažniji, a slabiće da ionako ne bi bilo šteta. To bi, međutim, mogli samo onda prihvatiti,

kad bismo prihvatili i ono spartansko nehumano izlaganje djece na Tajget. Ni u kojem drugom slučaju se to ne bi moglo opravdati.

Da djecu u to najranije njihovo doba puštamo i u životu neka, kao i Jean Jacques Rousseau-ov Emile, sama svojom snagom i umiješem isplivaju iz bujice životnih neprilika uvijek sama, a bez ičije pomoći, ona bi jednom možda isplivala, možda bi i drugi puta, ali je pitanje, bi li isplivala treći ili četvrti put. Puštati djecu, odnosno napućivati ih, da prolaze kroz teške prolaze života i da sama sebi krče put svojim nejakim rukama, značilo bi umoriti ih prije vremena. To bi značilo isto tako, kao kad bi jedno dijete od osam godina pokazivalo talenat za trčanje, pa kad bismo to dijete tjerali odmah na natjecanja sa starijima. Ako bi to dijete bilo trkaći fenomen, ono sa deset godina ne bi nikako moglo pretrčati prugu od 100 m, za, recimo, 10,8 sek. Neprestanim trčanjem od 8 god. to bi dijete možda postiglo i 10,6 sek., ali sigurno ni u kojem slučaju ne bi išlo 10,5 sek. Da se to dijete, međutim, sistematski pripravljalo za tu prugu i da je počelo ozbiljno startati s, recimo, šesnaest godina, ono bi sigurno postiglo i 10,3 sek. Naravno, odgovor, zašto to dijete s 10 godina nije moglo ići 10,3 sek., dolazi automatski. Kao što je to dijete bilo premoreno u petnaestoj godini, tako će i djeca biti premorena u životnoj borbi, budu li već od najranije mladosti morala preskakivati visoke životne zapreke, pa se ne bismo morali čuditi, da u najbolje doba sustanu pred osrednjom zaprekom, nemajući više snage, da je preskoče.

Ova je digresija bila potrebna, da se na sličnom primjeru praktički prikaže kako ni čisti realizam u dječjoj knjizi ne valja. Najbolja je i ovdje »zlatna sredina«; isprva ćemo djeci dati djela iz područja fantazije, pa postupno sve s jačim akcentiranjem realizma. Samo to treba provoditi polagano, postupno i kontinuitivno.

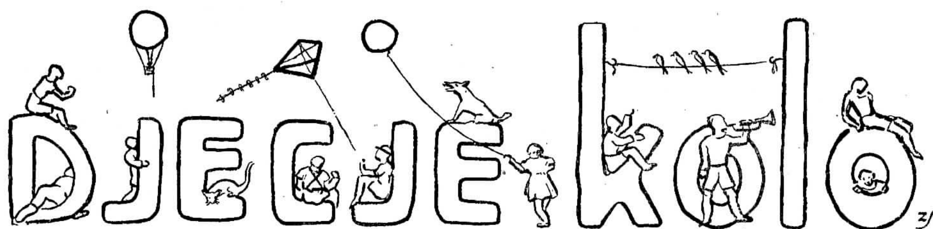
Naravno, i ovdje igra veliku ulogu načelo individualnosti, iako se mogu postaviti i neka općenita elastična pravila, koja će vrijediti za kolektiv. Jedno od glavnih načela treba da bude: izbrusiti oštre bridove suprotnosti u mišljenju i između ekstrema udariti dijagonalnim putom. Ovo je sve trebalo reći, da bismo s većim interesom pročitali tri najnovije knjige dječje književnosti, koje su nedavno izašle.

JELKA JANTARIĆ: MAJČINE PJESMICE (Izdala ZB, knjiga 584, Zagreb 1935.)

Gđa Jelka Jantarić napisala je knjigu od oko osamdeset stranica pod naslovom »Majčine pjesmice«. Ta knjiga dječje književnosti sastavljena je iz niza pjesmica, koje je ispjevala gđa Jantarić, a za koje su napravila ilustracije njezina djeca u doba između dvanaest i sedamnaest godina. Knjiga je to duhovitih dogodovština ponajviše iz životinjskog svijeta. To su zapravo basne u stihovima. Glavna su lica ove knjige pernata i dlakava bića: patak, medo, slon, vrabac, ćoro, striček Zajc, jež, Mišo brijač, hrčak, kos itd. Pjesmice su pisane živim i glatkim stilom, a stihovi zvone lijepim rimama. Događaji se zbivaju pred našim očima, a slike se brzo izmjenjuju. Radnja je uzeta iz života tih životinja i prikazana je karakteristika poneke od njih na izvrstan način, koji će djecu i te kako zainteresirati i zabaviti.

Ženskom nježnošću autor prikazuje komične situacije, u koje upadaju miljenici naših najmlađih, a sve je to preliveno duhovitošću i zaslađeno šećerom smijeha. Dakako, u tim se bezazlenim šalama krije i poneka didaktička pouka, ali ona nije suviše naglašena i uočljiva, već dolazi sama od sebe, nenametljivo i diskretno.

Knjigu su ilustrovala djeca autorice. Slike su upravo izvrsne. Djeca su na papir prenijela svoje predodžbe o različitim životinjama. Jamačno su slike zato tako uvjerljive, što se u njima zrcali dječji duševni svijet. Slike najsnažnije djeluju svojom iskrenošću reprodukcije i neposrednošću. Ti mali slikari vjerno su prikazali kako oni u sebi zamišljaju slona, gusku, vrapca itd. Tu je, dakako, isključena pojava teleomorfizma koja se često dešava starijima kad rade nešto iz područja dječjega života.

PRILOG ČASOPISU „DOM I ŠKOLA"

GODINA V ZAGREB, OŽUJAK 1936 BROJ 7

Narodna nošnja

Pogledajte mene
I moje od'jelo!
Narodna je nošnja
I narodno djelo!

To je majka tkala
Sa dvije ruke zdrave!
Šarala mi skute
I vezla rukave.

Pa zar nisam lijepa
U tome od'jelu?
Takova je nošnja
U našemu selu.

I stranci se dive
Kad tu nošnju vide;
Ali ima moma,
Da se od nje stide.

Sram ih zato bilo
Od pametna svijeta!
Teško onoj ovci,
Kojoj runo smeta!

Zagreb Ž. J.

NAŠA BAKA

Naše je selo udaljeno od gore, u kojoj imade lijepe i bujne paše, tri dana hoda.

Svi naši seljani imadu velika stada ovaca, a svako stado svoga pastira. Lijepo je vidjeti, kada ujutro kreću stada, jedno za drugim, na pašu ili kada se u veče vraćaju kući. Svaki pastir imade svoje »dvojnice«*) i u njih sviraju neke lijepe, tugaljive pjesmice. Naše selo nema dovoljno paše za sve ovce, pa kada svane proljeće, odlaze pastiri sa svojim stadima u udaljenu goru, i ostaju tamo do jeseni, kada se ponovno vraćaju u naše selo, da prezime zimu.

Jedne je godine bila vrlo čudna i neobična zima. Rano u jesen počeše kiše, a sjevernjak nije nagoviještao ništa dobra.

Stiže sveta Kata, a o njoj naši seljani vele: »Sveta Kata, snijeg za vrata!« I u istinu, nekoliko dana zatim, poče sniježiti, a na samu sv. Barbaru, napalo ga toliko da bijaše muka izaći iz kuća i, saonice se pojaviše s cilikom sitnih zvončića.

Snijeg ostade preko Božića, pa čak do konca siječnja. Tada zapuše topao južnjak i, preko noći, nestade snijega.

Ljudi, kimali glavom i govorili: »Neće biti dobra! Prerano nestade snijega«.

Ima u našem selu jedna poslovica, i te se naši ljudi drže, koja veli: »Boj se sičnja (veljačina) repa, a marča (ožujka) kljuna!«*)

To znači: ako nema snijega u veljači, biće ga ili koncem veljače ili početkom ožujka.

I skoro uvijek se to obistini!

Živjela tada u našem selu stara jedna baka, sama samcata. Nikog svojeg nije imala. Na kraju sela imala je kućicu, nešto zemlje i lijepo stado ovaca. Nikada nije držala pastira; sama pasla, sama muzla. Otkad je pamtih uvijek je jednaka, viđah: ni mlađu, ni stariju. A otkad je selo znade, nikada ne bijaše bolesna!

Svake je godine prva polazila sa svojim stadom u goru na pašu, a za njom, kao po dogovoru, redom svi ostali pastiri.

Ime joj ne zapamtih. Sve ju je selo zvalo »naša baka«.

I u istinu, bila ona prava baka sve seoske djece. A bila je dobra, kao dobar dan. Uvijek se za nas djecu našlo u nje: po koji orah, jabuka ili kriška dobroga sira, jer takvog sira, kakvog znadijaše napraviti »naša baka«, nitko ne imađaše!

O, volili smo mi tu »našu staru baku«, a i ona nas!

Kada bi polazila u goru, sva bi je seoska djeca ispratila svakog puta, daleko izvan sela i opraštasmo se od nje

*) Vrst svirale sa dvije cijevi.

*) U nas zove narod siječanj antošnjak, veljaču sičanj, a ožujak marač.

Jablan

Visoko k nebu ja dižem glavu,
Ponosan jesam u ovom stavu:
Uspravna struka zrakom se njišem,
Na srči debla godine pišem,
U bistroj vodi svoj otsjev gledam,
Nikakvoj ljazi na obraz ne dam.
Krošnja je moja ko cvijeća kita
Što sama uvis pobožno hita;
Moja je ženka daleko dolje
Gdje rijeke kvase široko polje.
U gustom redu mojih vršnjaka
utjehe nađe dušica svaka.
Međ vrbam ja sam ko kakav ban
I svi me s ponosom zovu j a b l a n.

K n i n NIKO P. ŠKOVRLJ

mahanjem ruku i dovikivanjem: »Zbogom!« i »Do viđenja!«

Pred konac veljače te godine, kako je sunce dobrano ugrijalo, a mlada trava probila, odluči se naša baka na put, u goru.

Govorila ona, da će ići, ali joj nitko nije vjerovao: ta, i ona je znala za onu poslovicu!

Ipak, zadnjeg dana veljače, oko osam sati iz jutra, pročuje se kroz selo: »Naša baka polazi!«

I, zbilja: prolazi selom bakino stado, predvođeno ovnom provodićem, a za njim, smiješeći se, kvrgavom štapinom u ruci, torbom o ramenu i vučjakom uza se, ide naša baka!

Mi, djeca za njom i molimo je: »Bako, draga, bako, ne idi još! »Marač« će te!«

»Baka nam se milo nasmiješi i veli: »Idem djeco, idem! Narasla je zelena travica, biće zlatnog mlijeka i masnog sira, a »marač« meni ništa neće!«

»Bako, »marač« će te, ne idi! Izgubićemo te! Ne ćeš nam se više vratiti! — velimo mi.

»Hoću, dječice, hoću! Pljujem sičnju, kako slipcu; marču, kako jarcu! Moje ovce popasance, moji janjci poskakavci, a ja stara, ali zdrava! — Reče i, ode nam!

Gledamo mi dugo, dugo za njom, mašući joj i dovikujući: »Zbogom!« »Srećno!« »Doviđenja!«

Vratismo se tužni kućama.

Seljani naši mahali glavama i govorili: »Neće naša baka dobro proći!« Nekoliko dana bilo lijepo vrijeme, i mi se radovali da će naša baka sretno stići u goru, k torovima!

Ali jednoga dana zafijuče bura. Naoblači se nebo i, kroz noći, nenadano, zape mećava!

Traje mećava: dan, dva, tri i, nikako da prestane!

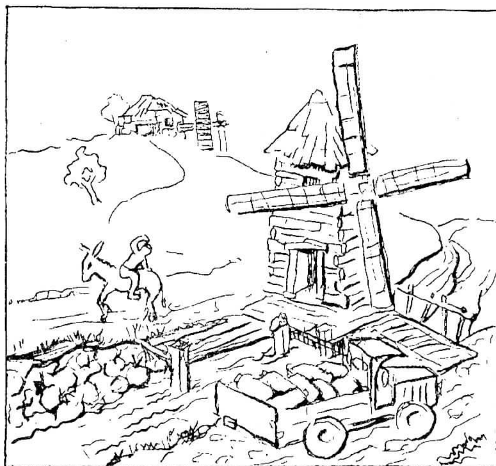
Jao, kako je našoj baki?! Svi strahujemo za nju!

Tek šesti dan prestade mećava.

Sedmi dan otputiše se trojica jakih momaka u goru, da pohode baku, i vide, kako joj je.

Čekamo ih dnevno s nestrpljenjem i strahom, ali njih nema, te nema! Već smo u brizi i za njih, kad li stigoše! Osam dana putovaše, a devetog se vratiše. Putevi neprohodni, zameti visoki, pa se vratiše izmoreni i pokunjeni: Žalost im izbija iz očiju! Vidimo: zlo je! Naslućujemo: nesreća se desila! I, desila se velika nesreća!

Slika s pogreškama

KO ĆE NAĆI VIŠE POGREŠAKA?

Naša jadna, dobra, stara baka doprla do polovice gore sa svojim stadom, i tu je zahvati strašna mećava! Nikud nikamo da krene! Žestoka bura ne da ni koraka dalje, a natrag nema kuda! Do torova još sat hoda, a do njih se doprijeti ne može. Nameti visoki, putevi neprohodni, mećava bije, a bura urliče! Stisle se ovce u klupko, baka s vučjakom čučne u sredini među njih i griju se međusobno, a mećava zasiplje i zasiplje snijegom, i neće da prestane! Zasipala mećava i baku, i ovce i vučjaka! Smrznuše se svi! Nema više naše dobre, stare bake i njenog bijelog zlatorunog stada!

Tuga se uvukla u srca naša, i cijelo selo plače za dobrom starom bakom!

Da, i danas je svakome teško, kada se sjeti žalosne sudbine stare bake.

Pričaju pastiri, da se i danas vidi »naša baka« sa svojim ovcama u gori: pretvoriše se u bijelo kamenje, koje na onom mjestu, gdje se smrznuše, strši i, kogod onuda prođe, požali dobru, staru baku.

Odr. Obrež — *LJUBO BRGIĆ.*

Pismo stricu

Od mamice dobih
danas jednu marku,
zato danas pišem
svome stricu Marku.

Dragi striče! pišem
ovo pismo bijelo,
neka bi te našlo
zdravo i veselo.

I neka ti kaže
da mislimo na te,
da te naše želje
u daljinu prate.

Svak te se na domu
sa ljubavlju sjeća,
sekica je moja
sad jača i veća.

Zadaće si piše
na tatinom stolu,
jer polazi sada
i ona u školu.

Kako ja to pišem,
ona još ne znade,
miso još se njena
za lutkicom krade.

A moj konjic drven
— za njeg ja ne pitam,
jerbo knjige bome
neprestano čitam.

A sad primi od svih
pozdrave nam žarke,
javiću se, čim ću
opet doći do marke!

Samobor — *BOGUMIL TONI*

MALA KRADLJIVKA

Zorica je bila jako dobra djevojčica. Svakog je tjedna morala s košaricom do susjednog sela da ponese hranu bolesnoj tetki, a to je bio za nju dan veselja, jer je tetku neobično volila.

I danas je ona pošla do tetke.

Putem je nabrala poljskog cvijeća, da ga daruje tetki, da je njime obraduje, a ona ju je vesela izljubila. Radovala se toj velikoj pažnji male Zorice.

Vraćajući se kući prolazila je kraj kuće staroga Blaža pred kojom je bilo nekoliko košara lijepih trešanja.

— Oh, kad bi imala koji dinar, kupila bi kod kuma Blaža trešanja — govorila je sama sa sobom mala Zorica, a noge su stale da se oči nauživu gledajući lijepog rumenila. Nikako se nije mogla pogledom odijeliti od trešanja.

— Kako bi bilo, da u svoju košaricu uzmem nekoliko trešanja? — prošapće kroz zube i pođe laganim korakom prema kući kuma Blaža. U taj čas se pojavi na vratima Blaževa žena. Zorica je bila u neprilici ne znajući što da reče, pa mucajući umoli kumu Katu malo vode.

— Tako sam žedna... Molim vas, kumo, malo vode da se napijem.

Kuma se ljubezno nasmiješi Zorici i pođe u kuću. Zorica upotrebi zgodu i brzo napuni svoju košaricu s trešnjama, koje odmah pokrije s maramicom.

— Eto, drago dijete, vode — progovori Kata pružajući joj posudicu s vodom koju je iz kuće donijela.

— Hvala! — brzo odgovori Zorica i potrči cestom, da kuma Kata ne opazi da joj u košari fali trešanja.

Trčeći tako cestom začuje najednom kao glas iz duše.

— Ukrala sam trešanja. Ja sam kradljivka.

Protrne i stane.

Najbolje bi bilo da odnese trešnje tamo gdje ih je uzela. Što će joj majka reći, ako sazna da je ukrala trešanja.

— Vratiću trešnje — poviče na glas i okrene prema kući kuma Blaža, no u taj je čas uhvati Pero, sin seoskog učitelja za ruku.

Zorica protrne od straha.

— Pero!

A Pere su se bojala sva seoska djeca.

— Odmah daj polovicu — zapovijedajući progovori Pero, odgrne maramicu i stane bez pitanja dijeliti trešnje. — Vidio sam te kad si iz Blaževih košara krala trešnje, pa ako nećeš da te tužim majci, i da ne odam cijelome selu što si učinila uzeću polovinu tvoga plijena i to veću polovinu.

Zorica je od srama skoro propala u zemlju. Šutila je kao zalivena. Bez i jedne riječi gledala je kako Pero dijeli trešnje, a onda je posramljena brzo pošla prema svojoj kući. Pred kućom je sve trešnje bacila uz put u grabu. Niti jedne nije okusila.

Kad se Zorica vratila kući, majka je odmah na njoj opazila da joj se nešto dogodilo, pa ju je zabrinuta ispitivala, ali nije mogla od nje ništa saznati.

Poslije podne zaželi Pero opet trešanja.

Pođe pred kuću male Zorke čekajući kad će izaći. Kad ga je vidjela Zorica pred kućom ostala je nijema.

— Ne boj se, Zorice. Ne ću ništa reći tvojoj majci. Došao sam po tebe, da pođeš opet do kuma Blaža po trešnje.

Zorica nije znala što bi mu odgovorila.

— Nisam ja kradljivka, da kradem po selu trešnje — promrsi kroz suze mala Zorica.

— Ako ne ćeš tužiću te majci — odgovori odmah Pero. — Ne možeš valjda reći da nisi ujutro krala trešnje kod kuma Blaža.

Zorica se pobojala njegove prijetnje i već je učinila nekoliko koraka, kad se na vratima pojavi majka.

— Kamo ćeš, Zorice?

Zorica je šutila.

— Ostaćeš kod kuće, a kasnije ćeš sa mnom do kuma Blaža, da mu priznaš što si učinla i da ga moliš za oproštenje.

Istoga je dana bila Zorica s majkom kod kuma Blaža koji joj je sve oprostio i nadario je s malom košaricom trešanja.

A Pero je dobio od oca batina, jer je od male Zorice skoro učinio pravu kradljivku.

Zagreb **Mladen Širola**

NAŠI NAJMLAĐI SURADNICI

DJEVOČICA

Ja sam mala djevojčica,
Svoje majke mezimica.
Šijem male haljinice
Za moje gospođice.

Nijesam ni oprezna,
Ali majka zato nezna;
Baš sam nevaljana,
Pravo veli naša nana.

Zdenka Talan, uč. IVa razreda u Horvatima

NOGOMETNA IGRA

Slavko, Sinko, Mirko, Joško, Marko, Koka, Pero, Drago i ja odlučili smo da odigramo jednu nogometnu igru. Izabrali smo golmane. Izabrali smo i centar. Najljepše zaigramo, kad najednom izvadi Slavko iz džepa štrcaljku od parfema napunjenu vodom i ko bi se približio lopti, on ga je počeo štrcati. Tako je lako zabio dva gola. Ja se nato rasrdim, i nisam mario što me je štrcao, nego sam tjerao loptu sve dalje, dok nisam zabio gol tako da je bilo 2 : 1. Poslije toga je Sinka zvala mama i tada smo se svi rastepli.

Petar Cviker 4a Selska cesta

VUČJA DRUŽBA!

U grmiću se zejo skrio,
I jede si travu.
Njega vuko stari vreba
Gozbu da ukeba.

To opazi vučja družba,
Skoče mu svi pomoći,
Osta zeko pečenka fina
Vučićima-krvoločićima

Grmek prazan tamo stoji,
Zeke više nema,
Stari vuko poslije gozbe
Pod grmekom drema.

Šantek Miljenko
IV razr., Nova cesta, Zagreb

ZAGONETKE

NARODNE ZAGONETKE I PITALICE

1) Puna škola đaka, a od nikud vrata.

2) Samo se u kući pravi, niko ga ne treba.

3) Seljak vidi svaki čas, car i kralj katkad, a Bog nikad.

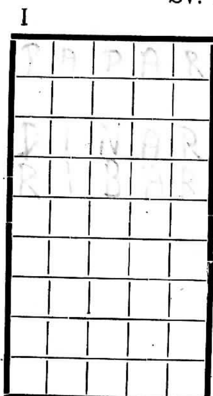
4) Što čini sve ljude jednakima?

5) Što bez ruku i nogu obiđe cijeli svijet?

6) Što se bolje vidi noću nego danju?

7) KRIŽALJKA

Sastavila Sanda Žutić, Zagreb, Sv. Duh

I

mirodija
namještaj
novac
opasno za ribu
svet
životinja
žensko ime
puk
muško ime

II

I—II kraj uz Dravu.

ODGONETKE ZAGONETAKA IZ 6 BROJA

1) Lokot; 2) Čavao; 3) Vrelo; 4) Kad smrzne; 5) Krila prozora; 6) Staklar; 7) Troje; 8) Zub, rub, dub.

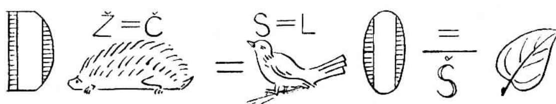
Odgonetači: Vasiljević Miodrag (4, 5, 7); Terković Edo (1—8); Kinjerovac Dragutin iz Resničke Trnave (1, 4, 5, 6); Grahovac Zdravko (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8); Lisac Hinko (1, 2, 3, 4, 5, 6); Tomec Milka iz Pakraca (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8); Martić Feodora iz Sarajeva (1, 2, 4, 5, 7, 8); Butković Ruža (1, 2, 5, 6, 7, 8); Tomljanović Blanka (1—8); Maroš Branko (1, 2, 4, 5, 6, 7); Lončarec Ružica iz Josipdola (1, 2, 4, 5, 6, 7, 8); Sučević Momčilo iz Zrmanje-Vrela (1, 2, 3, 4, 5, 7, 8); Brlek Mira (1, 3, 5, 6); Lepin Blanka (1, 3, 5, 6); Mihelj Marica (1, 3—8); Sikulin Abdon (1, 4, 5); Kosić Miro 1—7); Žabkar Kristina i Josip (4, 5).

Nadrađeni su: Terković Edo (25 boca Radenske mineralne vode); Tomljanović Blanka (knjigu); Kosić Miro (ručni sat).

IZ UREDNIŠTVA

U posljednjem broju »Dječjeg kola« ispala su pomutnjom nekolika odgonetača zagonetaka iz kalendara »Dom i škola« za 1935-36 i to: Brlek Mira (1, 2, 5); Legin Blanka (1, 2, 5); Horvat Vlado (1, 2, 5, 6, 7); Halavanja Nikola (1, 2, 5, 6, 7); Sučević Momčilo iz Zrmanje-Vrela (1, 2, 3, 5, 6).

8) REBUS
Složio F-e

Te su dječje ilustracije tim značajnije što su one kod njih samonikle i spontane, pa one izvrsno pristaju nježnim i osjećajnim stihovima gđe Jantarić. Knjiga ovakove vrsti ima kod nas veoma malo, iako su to prave dječje knjige. U Engleskoj su one veoma raširene i tražene.

Druga je knjiga izašla u omladinskoj knjižnici zagrebačke »Binoze«: **»21 priča iz 8 zemalja«.** Knjigu je uredio g. Eugen Dabac. Ovo je knjiga za naše najmlađe koji su već naučili čitati. Priče su probrane s veoma mnogo ukusa, a raznolikost njihova sadržaja još pojačava dječji interes. Naročito je sretno odabrana japanska bajka »Hanazaki Jiji« (»budilac cvjetova«), koja sadržava u sebi i lijepu moralnu tendencu, diskretno naglašenu. Iz te 21 priče iz 8 zemalja lijepo se dade formulirati sujet, kojim su prožete priče po narodima: kitajske priče većinom se bave problemima dobra i zla, i na tom se osniva njihov sadržaj. Naravno, zlo ne može nadvladati dobro koje konačno uvijek pobjeđuje; perzijske su priče pune čarobnosti i fantazije, kao što je perzijski sag prepun šarenila živih boja. Glavno lice ovdje obično traži nekakovu teško dokučivu stvar koju uz mnoge muke i tajnih sila konačno i pronalazi; ruske su priče uglavnom osnovane na načelima pravičnosti, pravednosti, dobrostivosti, ili duševne jačine. Iz tih osnovnih načela razvijaju se događaji, u kojima prevladava realna žica, koji završuju s jednim od tih načela kao s didaktičkom poukom. U poplavi različitih prijevoda priča s tuđih jezika, valja tu knjigu istaknuti radi dobre i sretne selekcije.

Treća knjiga, koja je izašla u posljednje vrijeme je »Mudrijan«, koga je napisao Luka Perinić, urednik dječjeg mjesečnika »Mala Mladost« i suradnik »Omladine«. Ovo je jedanaesta knjiga »Knjižnice dobre djece«, koju izdaje »Društvo sv. Jeronima«. Događaji u ovoj knjizi nisu traženi i nimalo fantastični. Taj mudrijan nije nikakav čarobnjak, koji liječi ljude s nekakovim zamršenim bajanjem i čarobnim štapićem, nego je to običan inteligentniji seljak, koji živi siromašno u poštenju i koji praktičnom inteligencijom liječi bolesti, uz pripomoć zdravoga razuma.

Tri brata glupaka, videći mudrijanovu sreću, oponašaju, naravno krivo, duhovitog mudrijana i doživljaju uvijek razočaranje »Mudrijan« je sličan japanskoj priči »Hanazaki Jiji« baš u tom motivu (i tamo zavidnik stradava). U »Mudrijanu« uglavnom prevladava stvarnost i običnost. Tu nema ljudi orijaške snage, kao na pr. u »Dugom Martinu«, prvoj knjizi Luke Perinića, a nema ni neobičnih ptičurina i patuljaka.

Perinić je i ovom knjigom pokazao dar za živo i interesantno pripovijedanje i oštro karakteriziranje glavnih lica, koja dijete potpuno upoznaje. On pripovijeda točno, radnja teče mirno kao široka rijeka u ravnici, a događaji se logički razvijaju. Perinić je kao dugogodišnji urednik »Male Mladosti«, jamačno stekao mnogo dragocjenog iskustva u tome, što djeca vole i kako treba za njih pisati. Humora ima u knjizi dosta, te će tako djeca radosno pratiti neuspjele pothvate braće glupaka i dovitljivost mudrijana. Knjigu je ilustrirao Kamilo Ružička, a ukoričena je u lijepe korice. **Vilim Peroš.**

UPUTE ZA RAD ZAJEDNICA DOMA I ŠKOLE

(Svršetak)

Školske priredbe. Te su se priredbe do sada kretale isključivo u uskom školskom krugu bez saradnje roditelja Cijeli teret ležao je na leđima nastavnika. Tu može učiniti zajednica mnogo. Roditelji mogu da pruže ruku pomoćnicu nastavnicima. Oni mogu biti od pomoći kod podizanja pozornice, na blagajni, kao redatelji u dvorani, a oni koji imaju talenta mogu zajedno nastupati s djecom i na pozornici. Mogu preuzeti kakvu ulogu u kojoj dječjoj igri. Nezgodno je da igraju djeca uloge odraslijih. Djeca neka nastupaju kao djeca, a odrasli mogu igrati starije.

Ne preporučuje se zajednicama da daju priredbe u kazalištu. Zato je potreban reprezentativan program koji mora biti na umjetničkoj visini. Za takve će se priredbe pobrinuti Savez priredbama svoga novoosnovanoga »Omladinskog kazališta«.

Programi za školske priredbe neka ne budu predugački. Događalo se da je na nekim priredbama bilo i po 20 tačaka. To zamara. Ne mora svatko deklamirati. Neka to čine samo talentirana djeca. Treba pokazati najbolje, a ne dozvoliti da djeca samo »odverglaju« kakovu pjesmicu.

Sabirne akcije. Pojedine zajednice sabiru često o Božiću razne darove za priredbe o Božiću ili Sv. Nikoli. Taj posao neka preuzmu na sebe samo roditelji. Tom prilikom mogu se pokupiti po kućama i stare knjige. Kod svake sabirne akcije treba voditi sabirni spisak i tačno upisati tko što pokloni. Upotrebljena odijela treba prije nego se podijele djeci poslati na desinfekciju u raskužni zavod na Zeleni brijeg.

Štednja. Bilo bi poželjno kada bi se u svakom razredu uvela razredna štednja u korist zajedničkih razrednih izleta koncem godine. Preporučuje se stoga da zajednice nabave za svaki razred po jednu štedioničicu u Gradskoj štedionici. U tu štedioničicu neka djeca tokom cijele školske godine ubacuju svaki tjedan po koji dinar pa će se do konca školske godine sabrati svotica koja će biti dovoljna za putni trošak cijeloga razreda. Time će se djeca potaći i na individualnu štednju.

Darivanje siromašne djece. Ovo je najbolje provesti oko Božića, i to ili na dan Sv. Nikole ili na Badnjak. Tom se prilikom može upriličiti mala Nikolinjska svečanost, a na Badnjak može se u školi podići malo Božićno drvce. Božićna svečanost može biti i većega stila uz kakvu pretstavu, deklamacije itd. Tu mogu roditelji mnogo učiniti. Bolje stojeći mogu ispeći i kakav kolač i donijeti ga za dar kom siromašnom djetetu. Bolje stojeće obitelji mogle bi za Božić i Uskrs pozvati i svojoj kući po koje siromašno dijete i pogostiti ga, a njihovo dijete veseliće se ako bude moglo svom siromašnom saučeniku nešto podariti.

Prva pričest. Neke zajednice običavaju prirediti za siromašnu djecu zajednički doručak za prvopričesnike. Preporučuje se svim zajednicama da ovaj običaj uvedu.

Dijeljenje hrane. Gdje je to moguće, može se organizirati i dijeljenje tople hrane dieci iz udaljenijih mjesta grada. Ako se koja zajednica za ovo interesuje, neka se upita kod zajednice doma i škole Kraljevića Andreja u Maksimiru gdje je to organizirano.

Izleti. Pokazalo se je da su najpraktičniji razredni izleti uz sudjelovanje roditelja. Zato se preporučuje zajednicama i školama da organiziraju takve izlete tokom godine osobito potkraj školske godine. Upozoravamo sve zajednice da se mogu staviti u sporazum sa tvrtkom Tivar koja će im staviti na raspolaganje badava autobus za izlet u Varaždin uz pregled tvornice Tivar.

Sabiranje knjiga. Valja upozoriti djecu i roditelje da stare i upotrebljene knjige ne bacaju na tavan ili u bescjenu prodaju antikvarijatima, već neka se sve takove knjige dostave Savezu koji će ih poslati siromašnim školama.Knjige treba slati u školu u Varšavsku ulicu.

Odborske sjednice. Osim tekućih pitanja koja rješavaju odborske sjednice pojedinih zajednica treba uvijek na tim sjednicama pročitati i sve dopise koje zajednice prime od Saveza kao i okružnice, i o svim pitanjima povesti diskusiju a svoja mišljenja i zaključke dostaviti Savezu. Isto tako treba svaki put pregledati i »Dom i školu« u kojoj Savez često objavljuje razne vijesti. O pojedinim pitanjima valja povesti diskusiju i misli i želje odbornika roditelja i nastavnika dostaviti Savezu. Svaka zajednica treba bar jedanput mjesečno da drži odborsku sjednicu. Na toj sjednici mogu se pročitati i pojedini referati nastavnika ili kakovo kraće predavanje.

Sve referate i predavanja treba u prepisu dostaviti Savezu kako bi ih Savez, ako su aktuelni, i za druge zajednice mogao svima dostaviti. Tako će zajednice dobivati sve to više materijala za rad i upoznavaće međusobno rad u pojedinim zajednicama.

Evidencije. Svaka zajednica treba da vodi slijedeće evidencije:

1. Evidenciju odbornika za svaku godinu posebno uz tačnu oznaku zanimanja odbornika i njegovu adresu,
2. Popis djece koja prosjače,
3. Popis svih omladinskih časopisa koji se u školi raspačavaju uz tačnu oznaku koliko se brojeva od pojedinog lista proda,
4. Statistika o radu zajednice kroz godinu prema, već ranije, poslatom formularu.

Ostali kulturno-prosvjetni rad.

Imade u Zagrebu još dosta roditelja koji su nepismeni. Zajednice neka se za to zainteresiraju, pa se mogu otvoriti analfabetski tečajevi. U tim tečajevima mogli bi podučavati ne samo nastavnici nego i roditelji.

Izložbe dječjih radova.

Koncem školske godine može se u svakoj školi organizirati izložba dječjih radova i to muških i ženskih. U tome poslu mogu biti pri ruci nastavnicima roditelji.

Ovim smo uputama pokazali zajednicama put kojim treba da idu. Ako budu zajednice provodile ovaj program postići će zamjerne rezultate već nakon prve godine rada. Naravna je stvar da sve ove poslove treba da organizira tajnik zajednice. Ako bude tajnik marljiv, zajednica će sigurno postići lijepe rezultate. No rad ne ovisi samo od tajnika. Inicijativa treba da dođe i od ostalih odbornika. Ne treba se izgovarati na pretsjednika i čekati na njegovu inicijativu. Svaki odbornik ima pravo da pokrene po koje pitanje. On ga može i sprovađati. Zato je uputno da se odbori podijele u pododbore: socijalni, prosvjetni, zabavni itd. Ako bude provedena podjela rada, taj će se rad lakše razvijati. Neće biti opterećene poslom samo neke osobe. Za rad treba angažirati sve sile, a ne samo pojedince.

U Zagrebu, 10 novembra 1935.

Tajnik: **Dr. Ante Frlić**, v. r.

Pretsjednik: **Josip Butorac**, v. r.

ODGOJNO-PROSVJETNI RAD

UČITELJSKA PROSLAVA ŠTROSMAJEROVA DANA U ZAGREBU

Učiteljsko društvo »Jedinstvo« za grad Zagreb te srezove zagrebački i dugoselski slavi svake godine obljetnicu smrti velikoga narodnog prosvjetitelja biskupa J. J. Štrosmajera naročito svečanim načinom, i taj dan je ujedno proslava velikoga vladike kao zaštitnika ovoga društva. Ove godine je učiteljstvo Zagreba i okolice proslavilo dan 4 februara zajedno s osnovnom školom J. J. Štrosmajera u Varšavskoj ulici svečanom akademijom u 10 i po sati, u dvorani iste škole, koja se dupkom napunila učiteljstva, na čelu s nadležnim škol. nadzornicima gg. J. Butorcem, J. Krajačićem i M. Cesarom. — Prije prelaza na dnevni red komemorirao je pretsjednik društva g. Jovan Milojević smrt Nj. Vel. Britanskog Kralja Đure V izabranim riječima poštovanja prema velikim djelima pokojnika u svijetu, u vezi uloge i zasluga naroda ove najveće imperije, posebno i obzirom na prijateljstvo prema našoj državi i narodu. Prisutni su stojeći popratili ovaj govor poklikom »Slava!«

Zatim je pretsjednik otvorio Štrosmajerovu proslavu istakavši značenje dana za ovo društvo i stalež učitelja kao skromnih narodnih prosvjetitelja, koja je proslava ovom prilikom uveličana i sudjelovanjem djece škole koja se ponosi velikim imenom slavljenika. — Školski nadzornik g. Ljudevit Krajačić održao je osobito iscrpno predavanje o životu i radu velikoga biskupa, iznijevši njegova djela vrlo živo i zanimivo u različnim pravcima, naročito na stvaranju Jugoslavenstva, vjerske snošljivosti i jedinstva narodnog, pa je predavanje saslušano najvećom pažnjom. Poslije toga izveli su učenici i učenice Štrosmajerove osnovne škole, pod vodstvom škol. upravitelja g. Pere Horvata i vrijednoga nastavničkog vijeća program, koji je spontano i dirljivo upotpunio ovu svečanost. Učenica Verka Šucler krasno je proslovila pred slikom Štrosmajerovom pjesmu J. Rukavine »Tebi«, a učenik Božidar Perharić je izvanredno uvjerljivo predao odlomak iz govora Vladike kod otkrivanja đakovačke katedrale »O narodnom jedinstvu«. Zatim su učenici i učenice izveli prikaz Vinogradskoga »Slava Štrosmajeru«, u kome se ističu momenti rada i zasluga velikoga biskupa, a završuje se kićenjem Štrosmajerove slike cvijećem, i konačno ovjenčavanjem jugoslavenskom trobojkom, pa je taj prikaz izazvao veliko dopadanje i buran aplauz. Sva djeca u prekrasnim narodnim nošnjama završila su ovu proslavu lijepim pjevanjem himne Štrosmajeru, koju je za ovu školu uglazbio Franjo Lučić, a dječjim zborom je ravnao tamošnji vjeroučitelj g. Vjekoslav Benčić.

Zahvalivši pretsjednik g. Milojević djeci, predavaču i nastavnicima na ovoj divnoj zajedničkoj manifestaciji u čast velikoga slavljenika istakao je još neke važne momente veličine Štrosmajerove, iz kojih osobito u današnje vrijeme treba da izvedu pouku naročito učitelji i naša omladina, pa je time ova nadasve dostojanstvena proslava završena u najvećoj ozbiljnosti.

DRUGI RODITELJSKI I RAZREDNI SASTANCI U OSNOVNOJ ŠKOLI KRALJA PETRA VELIKOGA OSLOBODIOCA U ZAGREBU.

U Zajednici doma i ove škole u Bogovićevoj ulici održane su zanimive priredbe 21 decembra prošle godine, i to u sastancima djece i roditelja, s predavanjima i dječjim prikazom. Posljednji školski dan pred božićnje ferije upotrebili su nastavnici i roditelji da pretvore dom i školu s djecom, za jedno cijelo veče u veliku i prijateljsku uzgojno-obrazovnu zajednicu, u pravu porodicu, u kojoj su se svi osjećali bliski i okupljeni jednom svrhom višom i plemenitijom. Zato je ovaj dan i mogao da potpuno uspije, te su s njega otišli svojim domovima zadovoljno i roditelji i djeca, a tako i nastavnici.

Roditelji su se toga dana počeli skupljati u velikoj školskoj dvorani već u 16 sati kada su održana predavanja za svu školsku djecu: prvo učitelja Branka S k e n d ž i ć a «O klicama zaraznih bolesti i njihovu prenošenju te čuvanju obzirom na djecu« a drugo škol. upravitelja Jovana M i l o j e v i ć a »Iz života djece u ferijalnim kolonijama P. c. k. ove škole u Skradu i u Selcu« (sa slikama na epidioskopu), pa su predavanja završena uspjelim šaljivim bioskopskim prikazom prenosa priljepčivih bolesti.

Poslije toga prešli su roditelji i djeca u razrede, gdje su nastavnici i nastavnice održali s roditeljima i djecom posebne sastanke za svaki razred, prvo popularnim predavanjima o pedagoško-psihološkom, odnosno školskom praktičnom pravcu, a zatim međusobnim obavještavanjem o uzgoju i napretku djece pojedinačno. Po tom je u školskoj dvorani bio drugi ovogodišnji skupni roditeljski sastanak, na kome je učitelj Branko S k e n d ž i ć održao svoje drugo predavanje »Psihološko proučavanje djece u vezi sa školskim radovima i ocjenjivanjem«. Na ovo predavanje prikazala su djeca predavačeva, IIA odjeljenja, s pozornice dramatizirano, odlomke iz radnoga života u svom razredu, kako ozbiljno tako i u dječjoj igri te pjesmicama i pjevanjem, i to sasvim prirodno i jednostavno, bez poza i izvještačenosti, ili kakva usiljena glumljenja, i baš zato na vanredno dopadanje slušalaca, kojima je to bilo srcu posve blizu i koji su tu djecu nagradili burnim i iskrenim pljeskom.

Školski upravitelj je još obavijestio roditelje o daljem radu i namjerama Zajednice, skupljani su ovom prilikom prviput u ovoj Zajednici mjesečni dobrovoljni doprinosi u ime članarine, pa je školski upravitelj zaključio sastanak čestitanjem roditeljima i djeci Božića i Nove godine. Iako su ovi sastanci te večeri završeni tek pred 20 sati, svi su se prisutni, djeca s roditeljima te mnogi i s braćom i sestrama razišli u jedinoj želji, da se u ovoj školskoj godini održi barem još jedna slična priredba.

ZAJEDNICA DOMA I DRŽAVNE MUŠKE NARODNE OSNOVNE ŠKOLE DAVORINA TRSTENJAKA U ZAGREBU

osnovano je 15 decembra pr. godine iza održanih roditeljskih sastanaka u pojedinim odjeljenjima i zajedničkog roditeljskog sastanka kojemu je prisustvovalo 83 roditelja i nastavnika. Iza pročitanih i primljenih Pravila prešlo se na biranje odbora. U Izvršni odbor ušle su slijedeće gospođe i gospoda: **Gerić Štefa, Krcivoj Josip, Pifat Jelka, Bezjak Slavica, Ružić Stjepan, Kopajtić Tereza, Mavrek August, Veble Pepica, Šveger Antun, Kargačin Dragutin, Horvat Đuro i Bek Marija** od roditelja i cijelo **Nastavničko vijeće,** a u Nadzorni odbor gg. **Horvat Franjo i Marion Antun,** te gđa. **Lukinić Rezika,** roditelji. Odbori su odmah održali konstituirajuću sjednicu, pa je izabran za pretsjednika g. **Kargačin Dragutin,** poslovođa Viatora, za potpretsjednika gđa. **Bezjak Slavica,** kućanica, za tajnika **g. Babić Ivan,** upravitelj, za blagajnika g. **Korelić Franjo,** učitelj. Pretsjednikom Nadzornog odbora postao je g. **Marion Antun,** por. penzioner. Rezultat je proglašen roditeljima kojima se pretsjednik g. Kargačin zahvalio na povjerenju i pozvao ih, da pomognu odgojni rad učitelja svoje djece. — **B.**

OSNOVNA ŠKOLA DAVORINA TRSTENJAKA (HORVAĆANSKA 6)

proslavila je zajednički **Štrosmajerov i Trstenjakov dan** svečanom priredbom 9 II o. g. u 15 sati za roditelje i 10 II u 9 sati za djecu. Program, koji se sastojao iz prigodnih recitacija, govora, prikaza i višeglasnog pjevanja, izveli su sami učenici trećih i četvrtih razreda, pa su se istakli ovi: Branko Horvat, Dragica Čerenšek, Zvonko Kunc, Mato Radić, Edo Mitermajer, Branko Čerenšek, Paula Glavač, Natalija Markulin, Irma Galina, Mira Penc, Boža Bartolec, Blanka Novak, Zdenka Pećnik, Francika Marjanović, Katica Polović i Vlado Hren.

Na kraju se upravitelj Babić zahvalio roditeljima na lijepom odazivu i na-

ročito pozdravio prisutne gđe. Trstenjak i Štucin, udovicu i kćerku Davorinovu, te gđu. Zlatu Kovačević-Lopašić, bivšu Trstenjakovu učenicu. — **B.**

ZAJEDNICA DOMA I ŠKOLE NA DRŽ. GRAĐANSKOJ ŠKOLI U SLAV. BRODU

Upravo je žalosna činjenica da od svih škola, koje postoje u Slav. Brodu, a pohađa ih preko 3.000 učenika, postoji Zajednica doma i škole samo na Drž. građanskoj školi. — A baš je ova Zajednica doma i škole do sada postigla zamjerne rezultate. Od vremena do vremena održavaju se roditeljski sastanci na kojima se raspravljalo o unapređenju nastave i uzgoju omladine. A da je baš u današnje vrijeme za ovo velika potreba, dokaz su nemile pojave među omladinom, koje nam imperativno nameću dužnost da se više pozabavimo njezinim odgojem. Treba da se opet vratimo prokušanim metodama kada su škole dobar dio svoga nastojanja posvećivale i odgoju povjerene im omladine, pa su vodile računa i o tome, čime se omladina bavi i u izvanškolsko vrijeme. Mnogo će se manje tada čuti i pisati o raskalašenosti i raznim nastranostima današnje omladine. Pa ima li prikladnije ustanove, koja bi o tome vodila brigu nego što je upravo Zajednica doma i škole? Češćim sastajanjem roditelja i savjetovanjem s nastavnicima izmjenjuju se misli i uvijek nalazi nešto, što će korisno poslužiti unapređenju nastave i uzgoju omladine. Prema tome je intenzivan rad u Zajednici doma i škole preka potreba, pa ne bi smjelo biti niti jednog uzgojnog zavoda bez ove ustanove. Ministarstvo je prosvjete svojedobno naložilo, da svaka škola osnuje svoju Zajednicu doma i škole, jer je uvidjelo veliku njezinu vrijednost.

Uz roditeljske sastanke naša Zajednica doma i škole drži redovite mjesečne sjednice upravnog odbora, jer se uvijek nađe materijal koji treba raspraviti, kako bi se pošlo ma za korak naprijed.

U okvir rada naše Zajednice doma i škole spadaju i školske priredbe, kojih je do sada održan priličan broj. Tu se naročito ističe, kao i u ostalom radu naše Zajednice, agilni upravitelj škole g. Ivan Belan s vrijednim nastavnicima.

Od svog postanka pa do danas prikupljen je priličan inventar, a naročito u knjigama. Nabavljena je velika količina školskih knjiga, kojima se služe siromašni đaci, te knjige za učeničku i nastavničku knjižnicu.

Svake godine o Božiću zaodjene Zajednica doma i škole priličan broj siromašnih učenika i učenica. Tako je ove godine održana priredba »Božićno drvce« dne 16 decembra 1935 uz prigodan raspored, koji su izveli učenici i učenice Građanske škole. Brojnoj se publici naročito svidjela prigodna stvar »Zadrugari« od I. Belana. Iza programa je nadareno oko 60 učenika odijelom i obućom.

Osnivački odbor Zajednice doma i škole u Sl. Brodu

»Božićno drvce« se drži redovito svake godine i uvijek tom zgodom bude nadaren velik broj siromašnih učenika odjevnim predmetima.

Nedavno su pravila naše Zajednice ponovno potvrđena po Ministarstvu prosvjete.

Gore donosimo sliku upravnog odbora Zajednice doma i škole na Drž. građanskoj školi u Slav. Brodu.

Šulc Stjepan, tajnik

JEDNO USPJELO PREDAVANJE ZA RODITELJE KOD ŠKOLE TOMISLAVA IVKANCA U ZAGREBU

Nakon predavanja o svrsi Zajednice doma i škole, koje je održao prošle godine za roditelje učitelj drž. osnovne škole Tomislava Ivkanca u Zagrebu, Ferdo Mihelčić, nastavio je on i ove godine s radom na tom polju.

Dana 9 februara o. g. održao je interesantno predavanje o temi: Izbor zvanja. Predavač — iskusni i oprobani nastavnik — dao je roditeljima, koji su slušali to predavanje mnogo upu-

ta, koje će za sigurno biti njima od velike važnosti, a naročito onda, kada budu odlučivali i savjetovali djetetu kuda će poslije svršene osnovne, i dalje, poslije svršene niže i više srednje škole.

Predavanje su pratili ne samo roditelji iz IVb razreda u kojem je predavač razrednik, nego i mnogi drugi roditelji koji imadu djecu uškolanu u osnovnoj školi Tomislava Ivkanca.

Slušatelje je predavač potpuno zadovoljio, pa je na koncu predavanja dobio od njih i priznanje, čestitajući mu na tom trudu. Šteta je jedina da se tima predavanjima ne mogu koristiti i drugi roditelji. No i tome bi se dalo pomoći, kad bi predavanje bilo otštampano ili u »Domu i školi«, ili u drugom kojem listu. **kl**

»Mali diletanti« Dječjeg zabavišta u Komiži — nakon uspjele priredbe

IZVJEŠTAJ

o radu Upravnog odbora »Zajednice doma i škole« na Drž. žen. narod. školi u Vinkovcima za god. 1934-35.

1 oktobra navršila je naša Zajednica drugu godinu svoga opstanka. Istina je, bilanca rada ove druge godine nešto je slabija nego lanjska, no razlog tome nije možda brza klonulost poslije prvog oduševljenja, nego prilike.

O Božiću obdarila je Zajednica siromašnu škol. djecu odjećom i obućom i to s 5 pari cipela, 6 opravica i 24 para toplog donjeg rublja. Za tu je svrhu votirao Upravni odbor 600 dinara. Gđa Masson pomogla je učiteljicama kod razdiobe skrojivši sve haljine i rublje.

21 januara darovala je Zajednica Podml. crv. krsta 300 din za mliječnu kuhinju.

24 II održan je roditeljski sastanak i tom zgodom održala je gđa Marijana Čordašić vrlo uspjelo i lijepo obrađeno predavanje pod naslovom »Majka i učiteljica«. Gđa Dragica Dominković prikazala nam je kratko i jezgrovito i zasluge velikog biskupa Strosmajera, a 2 su učenice deklamirale o njemu.

31 III održan je drugi roditeljski sastanak na kojem je gđa Marija Novosel održala uspjelo predavanje o temi »Laž kod djece«. Razloživši uzroke laži (fantazija, strah od kazne, koristoljublje, navika kod socijalnih i konvencionalnih laži) pokazala je roditeljima i način kako će kod djece suzbijati laž. Kao sredstvo za suzbijanje laži spomenula je u prvom redu dobar primjer roditelja i odgojitelja, a zatim blag i pravedan postupak s djecom, da ne bi lagala od straha. — Gosp. dr. Janoši, naš agilni pretsjednik, održao je prvi dio svoga zanimivog predavanja »Kriminalitet kod djece«. Osvijetlio je zločin s pravnoga stanovišta i obećao u nastavku predavanja pokazati kako dolazi dijete u sukob sa zakonom i koji su tome razlozi. — Gđa Vajsgerber govorila je o negativnom utjecaju kina kod djece. Dobar film kao odgojan faktor treba izrabiti u odgojne i poučne svrhe, ali zao film treba najenergičnije suzbijati, odnosno spriječiti djeci njihovo posjećivanje. Do danas nije učinjeno ništa u tome pitanju, pa će biti zadaća budućega Upravnog odbora da se ovim pitanjem pozabavi i donese konkretan zaključak.

6 juna htjela je Zajednica svojim članovima prikazati jedan higijenski film. G. dr. Sremec najspremnije se odazvao molbi Zajednice da taj film poprati predavanjem, a vlasnica Urania-kina gđa Kapetanić dragovoljno nam je ustupila salu, mehaničara i strojeve. No kad je naručeni film stigao, bili smo svi njegovim manjkavim sadržajem i primitivnošću razočarani, te smo morali od prikazivanja odustati.

Početkom rujna o. g. poslao je Dom narod. zdravlja u Vukovaru dvoje naše siromašne djece na oporavak u Lipik. No nije bilo nikoga da ih onamo odvede, pa je Zajednica dala u tu svrhu 120 din za putni trošak gđi Himelrajh.

7 X dobila je naša škola toliko spominjani i tako potrebni harmonium, za koji je škola platila već prije sabranih 2001.50 din, dr. Zl. Sremec 100 din, a Zajednica 1917.75 din. Gradsko načelstvo pokazalo se i ovom zgodom vrlo susretljivim oprostivši taracovinu i obavivši besplatno svojim kolima i radnicima transport harmoniuma sa stanice u

školu. Na učinjenoj usluzi izrazili smo Grad. načelstvu pismeno zahvalnost.

Završujući ovaj iskaz pozivam sve prisutne da i u buduće u što većem broju posjećuju roditeljske sastanke, od kojih će najveću korist imati naša djeca, jer će roditelji na tim sastancima čuti mnogo toga, što im je u odgoju djece potrebno. Pomozite i ubuduće Upravni odbor materijalno i moralno, da nam u ova teška vremena mladež naša ne ođe stranputice. Štogod činimo, činimo iz ljubavi prema djeci nastojeći da im u srce ulijemo ljubav i smisao za istinu, dobrotu i ljepotu, ta tri ideala svega čovječanstva, a uz to da nastojimo i oko njihova tjelesnog napretka i tako ih osposobimo za tešku životnu borbu koja ih čeka. **D. V.**

SKUPŠTINA ZDIŠ NA ŠKOLI AUGUSTA ŠENOE

Glavna godišnja skupština ZDIŠ na školi Augusta Šenoe u Gornjem gradu održana je 23 novembra 1935. Pročitani su izvještaji i jednoglasno odobreni. I ovdje je zaključen protest protiv prijamnih ispita. Izabran je ovaj odbor: pretsjednica gđa Meštrović Olga, potpretsjednik g. dr. Vuletić, tajnica gđa Sokolić Anka, blagajnik Vlatković Vinko; odbornici gg.: dr. Spevec Ivo, Ferić Adela, Devide, Ćurčin Dora, Mudrinić Milutin, Lazarević Jelka, Lorković Blaž, Pužar Ivan, Mikić Justina, Mažuran Ante, Bolfek Josip i Fegić Emil. Nadzorni odbor: gg. Francetić Ivan, Pajk Vjekoslav i Koželj Julija.

I a razred g. Ričla u nar. školi u Krajiškoj ulici

BOŽIĆNA SVEČANOST NA DRŽAVNOJ NARODNOJ ŽENSKOJ OSNOVNOJ ŠKOLI AUGUSTA HARAMBAŠIĆA

Inicijativom gospođe ravnateljice Beatrice de Luca priređena je na našoj školi skromna, intimna božićna svečanost u prisutnosti učeničkih roditelja, u svakom odjeljenju napose.

Učenice su iznijele u svojim odjeljenjima, koja su bila u znaku blizog Božića okićena božićnim drvcem, pod vodstvom svojih nastavnica, nekoliko veoma uspjelih igrokaza od kojih treba osobito istaknuti aktovku »Pod božićnim drvom« od gospodina Ljudevita Krajačića.

Prigodom te svečanosti bile su siromašne učenice obdarene toplim rubljem i odjevnim predmetima, nabavljenim iz dobrovoljnih mjesečnih učeničkih priloga »Zajednice doma i škole«. — Nastojanjem i požrtvovnošću gospođe ravnateljice Beatrice de Luca, koja je to sama skrojila s nekoliko nastavnica, a na njezinu molbu sašili su te stvari neki učenički roditelji. Osim toga darovali su imućniji roditelji učenica poslastice, narandže i smokve, koje su uz slatkiše i jabuke darovane od »Zajednice doma i škole« bile razdijeljene među školsku djecu tako, da je svaka pojedina učenica dobila vrećicu punu slatkiša, okićenu u znaku Božića sa zelenom borovom grančicom, te je tako bilo božićno veselje dvostruko: za one koji su davali, i za one koji su primali te za one koji su tu svečanost priredili.

Jedna nastavnica

ZDIŠ DRŽ. NAR. ŽEN. ŠKOLE KRALJICE MARIJE U ZAGREBU, SELSKA CESTA

Roditeljski sastanci

I ove su godine bili božićni praznici podugački, a praznici su najveća radost učenička i budimo iskreni — naša.

Nema učenika koji ne zadrhšće na čarobnu vijest: sutra nema obuke! Jednako oni odlični kao i oni koje prate slabe i rđave ocjene.

Poslije marljivoga rada treba odmora, pa i s te strane praznici dobro dolaze, samo je pitanje, da li su ovakvi podugački odmori za trajanje školskoga rada najzgodniji.

Ovo sam samo tako usput naglasila, jer ovome izvještaju nije zadatak da o tome govori, nego o roditeljskim sastancima, koji su održani na našoj školi uoči božićnih praznika.

Naša je škola velika. Radi se u osamnaest odjeljenja. Zaposleno je osamnaest učiteljica i ja devetnaesta u upravi. Djece je mnogo. Same djevojčice. Malo bogatih, a ponajviše iz kuća gdje bijede ima, gdje se teško živi od žuljavih ruku oca i majke ili samo jednoga od toga dvoga.

Radi toga imadu uz dom i školu u odgoji naših djevojčica, utjecaja i druge snage. To je društvo, ulica i mnogi drugi utjecaji i momenti koji i te kako djeluju na te mlade ličnosti. I zato su kod nas naročito potrebni roditeljski sastanci, koje održavamo prema ukazanim potrebama.

Takva je potreba bila o Božiću i sva su ih odjeljenja održala.

Tema je bila: »Božićni praznici i život učenica kroz to vrijeme«. Sporazumjeli su se roditelji i učiteljice o vladanju i radu njihovome, o pohađanju crkve itd. Roditelji su spoznali da i u te dane stoje djeca pod udarcima školskih propisa, i, a to je najglavnije, da se za njihovu djecu staraju njihove učiteljice neprekidno i da za tu djecu imadu osjećaja i mnogo dobrih želja.

Ti su sastanci imali duboki utjecaj i donijeli radosti i topline u domove naših učenica. Mi smo izvršile jednu svoju dužnost, a ja vjerujem da su u one drage dane mira i ljubavi u tim domovima nježno osjećani likovi mojih vrijednih učiteljica.

Sijelo

U februaru smo pošli korak dalje.

Dana 16 u nedjelju popodne sazvan je sastanak svih razreda odjeljenja c, d, e. Da nam ti časovi budu što prijatniji, izvele su djevojčice tih odjeljenja spremljen program.

Sijelo je otvorio pretsjednik ZDIŠ g. Dujmović, pomorski kapetan u m. Djevojčice IV c razr. (učiteljica Paula Černe) otpjevale su vrlo lijepo slovensku pjesmu »Sirota jaz okrog bludim«, a zatim sam ja održala roditeljima predavanje i iznijela svoja mišljenja o zajedničkom radu roditelja i učiteljica. a sve to za bolje dane naših djevojčica.

Kostimirane učenice I d razr. (učiteljica Draga Vežić) izvele su deklamacije »Tuga i žalost jednoga miša« i »Leptir i djevojčica«. To je bila zahvalna točka, naročito mali miš.

Učiteljica Dragica Jelavić uvježbala je i izvela sa svojim učenicama I c razr. gimnastičku vježbu »Žive lutke«.

Drugi razredi c i d (učiteljice Anka Duduković i Draga Defrančeski) deklamovali su »Ptica u kavezu« i »Cican Marko«, a III c i III e (učiteljice Mara Rafaelis i Ljubica Hanžek) »U proletje« i »Materina desna ruka« dok je III d (učiteljica Lepeš Ljubica) otpjevao »Potočaru«.

Sve su to bile slatke točke.

Kao »gost« je nastupila, a samo radi svojeg kostima i prikazala učenica učenica IV a razr. veselu »Skijašicu«. Sijelo je završio naš stalni zbor učenica (učitelj Ante Trinajstić) pjesmama »Majci« i »Mladi momci i djevojke sele žetva je«.

Roditelja je bila puna naša velika dvorana. Zadovoljni smo bili svi i zato ćemo ovakovim radom proslijediti.

Adela Logomerac, uprav.

Ko svašta za zlo prima, onaj među ljude nek ne ide.

Ko može svoj biti, tuđ nek ne bude.

Ko sa psima liježe, pun buha ustane.

Ko se ne stidi svoga obraza, ne stidi se ni tuđega.

Ko se od ljudi krije, bolje da ga nije.

Ko se ovcom učini, kurjaci ga izjedu.

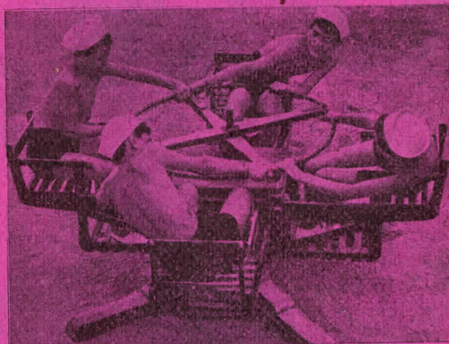

»Dom i škola« s prilogom »Dječje kolo« izlazi svakog mjeseca osim srpnja i kolovoza. — Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Josip Butorac, gradski školski nadzornik, Zagreb, Varšavska 16. — Telefon 74-03. — Godišnja pretplata 25 dinara, pojedini broj 3 dinara. — Novac se šalje na zagrebačku Filijalu Poštanske štedionice na br. ček. računa 37.365. — Plativo i tuživo u Zagrebu. — Tisak Stečajnine Jugoslovenska štampa d. d., Zagreb, Masarykova 28. — Za tiskaru odgovara: Rudolf Polanović, Ilica 131.

RODITELJI, MISLITE VEĆ SADA NA FERIJALNO LJETOVANJE I OPORAVAK SVOJE DJECE I ŠTEDITE

Najbliže, najjeftinije, najbolje i najsigurnije je ljetovanje i oporavak za našu djecu u ferijalnim kolonijama Podmlatka Crvenoga krsta zagrebačke osnovne škole u Bogovićevoj ulici, u Skradu u divnom Gorskom Kotaru i u lijepom Selcu kod Crikvenice na moru, odakle se djeca svakih ferija vraćaju kućama zdrava, vesela i preporođena za novu školsku godinu. Roditelji treba već sada da misle kako će svoju djecu narednih ferija poslati u dječje ljetovalište, prema tomu da li dijete treba oporavka u gorama ili na moru, a to mogu sebi olakšati mjesečnim uplaćivanjem, počevši od o. mj., tako, da do ferija uplate cijelu svotu za mjesec dana boravka u koloniji i to za Skrad svega Din 600, a za Selce Din 700. Ove će se kolonije i ove godine održavati u julu cijeli mjesec, a u augustu tri sedmice, pa je za august, odnosno ko želi ljetovati oba mjeseca, ili provesti cijelo vrijeme izmjenično u jednoj i drugoj koloniji, cijena razmjerna tome. Informacije daje i prima štedne uplate u ovu svrhu uprava navedenih kolonija u osnovnoj školi u Bogovićevoj ul. 7. (telefon 6004); na uplaćeni novac računat će se uplatiocima i pripadajuće kamate, a u slučaju da dijete ne pođe u koloniju vratit će se dotičnima predane uplate.

Uprava kolonija

Kako se djeca igraju u talijanskim dječjim igralištima

PUT DO BOGATSTVA

Poučni primjeri

Andrew Carnegie

Rodio se godine 1837 u Škotskoj. Kako je njegova obitelj bila siromašna morao je već kao dječak raditi od jutra do mraka kod tkalačkog stana. Zarađivao je nedjeljno 1 dolar i 25 centi. Prožet duhom štednje, koji su mu ucijepili njegovi siromašni roditelji, uspio je dapače i uz tako malu zaradu prištedjeti nekoliko centi nedjeljno. Također i kasnije, kao ložač u nekoj tvornici a poslije uredski naučnik, nosio je dio zarade u štedionicu i to uvijek na dan isplate. Carnegie je mislio međutim na veću zaradu. Nakon mnogih nastojanja postao je telegrafist sa 25 dolara mjesečne plaće, a kasnije dapače tajnik direktora pensilvanske željeznice sa 35 dolara mjesečne plaće. Sa 19 godina imao je već nekoliko stotina dolara uštednje za koje je kupio dionice nekog prevoznog društva koje je isplaćivalo vanredno visoku dividendu. Sa 40 tisuća dolara kupio je velika petrolejska područja i preprodao ih kasnije firmi »Standard Oil Company«. Konačno je kupio rudnik ugljena i željezne rudače i počeo je na veliko izrađivati čelik. Godine 1895 postao je »kralj čelika« i diktirao je cijene čelika i željeza u cijeloj Americi. Njegov imetak postao je ogroman i on ga je onda upotrebljavao u dobrotvorne svrhe pa je tako postao i slavan.

ISTOČNO BLAGO

Razbojnika je strah od zakona, a nasilnika od povijesti.

Što možeš sam učiniti, nikad ne zovi drugog da ti pomogne.

Promisli, pa reci; izmjeri, pa odreži; razgledaj, pa kupi, pa se radi toga nikad kajati ne ćeš.

Ogromno sniženje cijena zimskoj obući i čarapama

~~70.-~~ 59.-

70735—464 br. 35—42

~~59.-~~ 49.-

9732—135 br. 27—29

~~59.-~~ 39.-

Br. 27—29 Din ~~69~~ **49.-**
Br. 30—34 Din ~~79~~ **59.-**
Br. 35—38 Din ~~89~~ **69.-**

~~69.-~~ 59.-

ženske 36505—607 br. 35—42
muške 36507—607 br. 39—46
Din ~~79.—~~ **69.-**

~~69.-~~ 59.-

3735—649 br. 35—42

~~69.-~~ 59.-

78635—633 br.35—42
za visoku i nisku petu

Baťa

JUGOSLOVENSKA ŠTAMPA D. D. ZAGREB